

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті викладено теоретичні передумови щодо оцінювання якості процесу навчання іноземної мови; наведено види контролю в залежності від етапу навчання; конкретизовано кроки оцінювання для кожного виду.

Ключові слова: оцінювання якості, критерії, методи, види контролю, кроки оцінювання.

Якість навчання будь-якого процесу може бути визначена через застосування процедури оцінювання. Оцінювання, у свою чергу, потребує наявності критеріїв для оперування ними в процесі визначення якості, а, також, урахування факторів, які забезпечують сприятливі умови для реалізації досліджуваного процесу.

Процес навчання іноземної мови не є винятком. Аналіз численних публікацій з вирішення цієї проблеми висвітлює ланки, які потребують розв'язання щодо оцінювання навчальних досягнень студентів (А.А. Алхазиашвілі, Г.А. Китайгородська, З.І. Кличнікова, Н.Ф. Коряковцева, С.Ю. Ніколаєва, F. Genesee, T. Hutchinson, T. McNamara, D. Nunan; S. Salaberri, A. Waters, N. Underhill, J.A. Upshur); застосування та організації тестового контролю (О.В. Кміть, В.А. Коккота, О.П. Петрашук, J.D. Brown, T. Dudley-Evans, M. Finocchiaro; S.L. Hinson, Th. Hudson, O.M. St.John, R.D. Parsons, D. Sardo-Brown); контролю знань студентів із використанням програм комп'ютерного тестування (П.Г. Асоянц, О.А. Гришина, В.Е. Краснопольський М.А. Тищенко та ін.).

Проте аналіз джерел з проблеми оцінювання якості процесу навчання виявив, що проблема розробки загальної процедури такого оцінювання на

кожному етапі процесу навчання дотепер не була предметом детального теоретичного дослідження.

Але без відпрацювання наведеної процедури оцінювання та можливості втручання в процесі навчання для його корегування неможливо ефективно навчати будь-чому, оскільки процес навчання передбачає координацію дій та зворотний зв'язок між тими, хто навчається, і тими, хто навчають [1, с. 66-67].

Тому стаття має на *меті* систематизувати процедуру оцінювання якості процесу навчання на прикладі навчання іноземної мови шляхом визначення загальної схеми оцінювання за рахунок дотримання певних кроків.

Але спочатку звернемося до визначення *оцінювання*, яке у довідковій літературі в широкому розумінні подається як «системне збирання інформації з метою прийняття рішень» [5, с. 188], що, стосовно процесу навчання, є важливим для переходу до іншого етапу або рівню навчання.

Для забезпечення об'єктивного та надійного результату треба планувати, здійснювати та реєструвати оцінювання студентів відповідно до методик, представлених у моделях організації навчального процесу. Для наочності звернемося до графічної моделі організації навчального процесу за методикою навчання ділової англійської мови з урахуванням рівня автономії студентів економічних спеціальностей, яка наводиться на рисунку 1 [2, с.114]. Модель розробленої методики представлена на схемі (із незначним усуненням надлишкової інформації), що описує повний цикл навчального процесу з такими умовними позначеннями:

ІТБ – інформаційно-тематичний блок;

ПВЗ (ГВ) – процедури вирішення завдань (групи вправ);

ППВ – перевірка продуктивних вмінь;

ПП – презентація проекту.

Оминаючи подробиці звернемо увагу на виділені на рисунку 1 жирним курсивом «точки» переходу між етапами, які потребують оцінювання навчальних досягнень студентів в той чи інший спосіб. Вхідний контроль наведеної моделі представляє стандартну процедуру оцінювання рівня сформованості лінгвістичної компетенції студентів-вступників до ВНЗ та

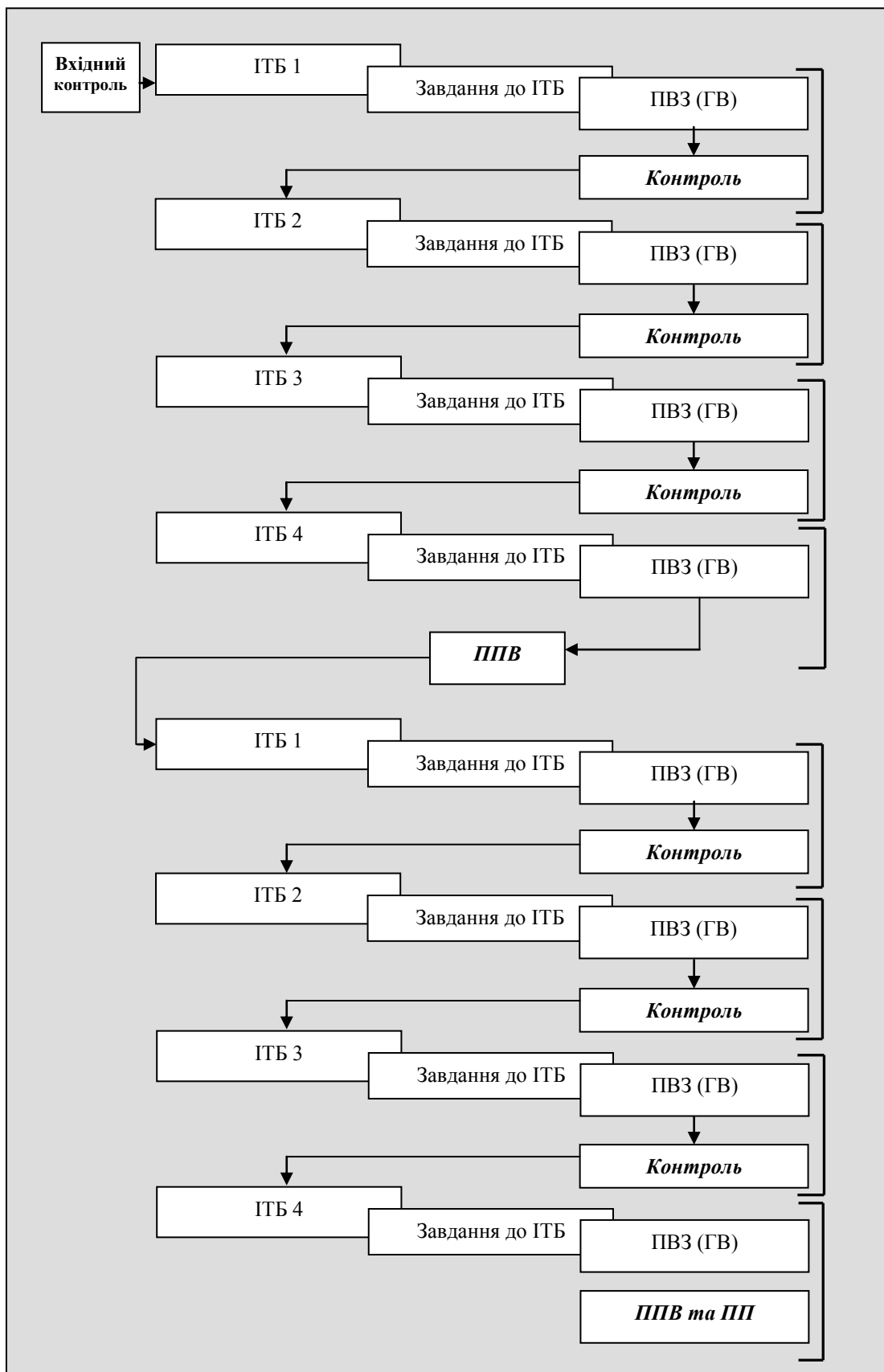

Рис.1. Схема моделі організації навчального процесу на основі впровадження творчої навчальної автономії студентів

визначення її відповідності стандартному рівню (B1) шляхом вхідного тестування згідно вимог, що висуваються програмою немовних ВНЗ України до абітурієнтів. Тест прогностичного характеру складається з 50 завдань різних типів (множинний вибір, заповнення пропусків, підстановка, трансформація, побудова речень), кожне з яких оцінюється в один бал.

Після опрацювання студентами лексико граматичного матеріалу інформаційно-тематичних блоків (ІТБ) та виконання вправ (ГВ) вони виконують тест навчальних досягнень з метою контролю рівня засвоєння матеріалу для переходу на інший рівень. У наведеній схемі проведення такої процедури передбачається тричі у кожному з двох наведених навчальних семестрів. Кожний ІТБ містить завдання для опрацювання студентами та процедури (сукупність дій студентів з обробки інформації), що забезпечують реалізацію поставлених завдань, представлених групами вправ (підготовчо-тренувального призначення та творчих).

Контроль опрацювання матеріалу четвертого інформаційно-тематичного блоку за наведеною моделлю у кожному з двох семестрів здійснюється шляхом перевірки набутих студентами в процесі навчання продуктивних вмінь (ППВ) з говоріння та письма методом експертних оцінок [4, с. 394] та презентації самостійно розробленого ними навчального проекту (ПП).

Так звані «точки» переходу, які водночас є «точками» контролю, визначаються викладачем (з урахуванням програми навчання) з урахуванням доцільності і передують переходу до наступного етапу. Види контролю теж обираються і плануються в залежності від цілей навчання та об'єкту контролю. Сукупність таких «точок» контролю і складає саме процедуру оцінювання, на основі якої можливо робити висновки щодо ефективності або неефективності застосованої методики.

Отже, із схеми на рисунку 1 видно, що процес оцінювання студентів здійснюється на різних етапах навчання, яким відповідають певні стадії оцінювання, а саме:

- *початкове* оцінювання вступників для визначення наявних знань (рівня сформованості лінгвістичної компетенції) та їх відповідності вимогам до

студентів-вступників до ВНЗ шляхом вхідного тестування;

- *поточне* оцінювання навчальної діяльності студентів для формування у них навичок та розвитку вмінь, необхідних для виконання поставлених завдань протягом всього циклу навчання (на схемі не наведено);
- *рубіжне* оцінювання навчальної діяльності студентів для визначення рівня засвоєння матеріалу інформаційно-тематичного блоку для переходу на інший рівень;
- *підсумкове* оцінювання навчальної діяльності студентів для перевірки набутих ними в процесі навчання продуктивних вмінь (ППВ) з говоріння та письма (ППВ) методом експертних оцінок та презентації студентами проекту (ПП).

Взаємозв'язки між стадіями оцінювання наводяться на рисунку 2.

На кожній із визначених стадій оцінювання можна застосовувати чотири основних кроки :

Крок 1 – Визначення знань і вмінь студентів, що відповідають вимогам програми навчання (типової/робочої).

Для визначення наявних знань та вмінь студентів треба керуватися стандартом з урахуванням: міжнародних рівнів володіння мовою (РВМ), національних кваліфікаційних рівнів досягнень: «Освітньо-професійних програм» (ОПП) та «Освітньо-кваліфікаційних характеристик» (ОКХ) підготовки зі спеціальності відповідного напрямку.

Крок 2 – Встановлення критеріїв оцінювання.

Критерії оцінювання залежать від об'єкта контролю та етапу навчання, на якому перевіряється мовна та/або комунікативна компетенція. Вони складаються з якісних та кількісних показників володіння студентами іншомовним спілкуванням в різних видах мовленнєвої діяльності. В наведеному на рисунку 1 прикладі у якості об'єкту підсумкового оцінювання був рівень сформованості продуктивних умінь студентів з говоріння та письма, оскільки перевірячі підлягала ефективність застосування методики навчання ділової англійської мови з урахуванням рівня автономії [3, с. 107].

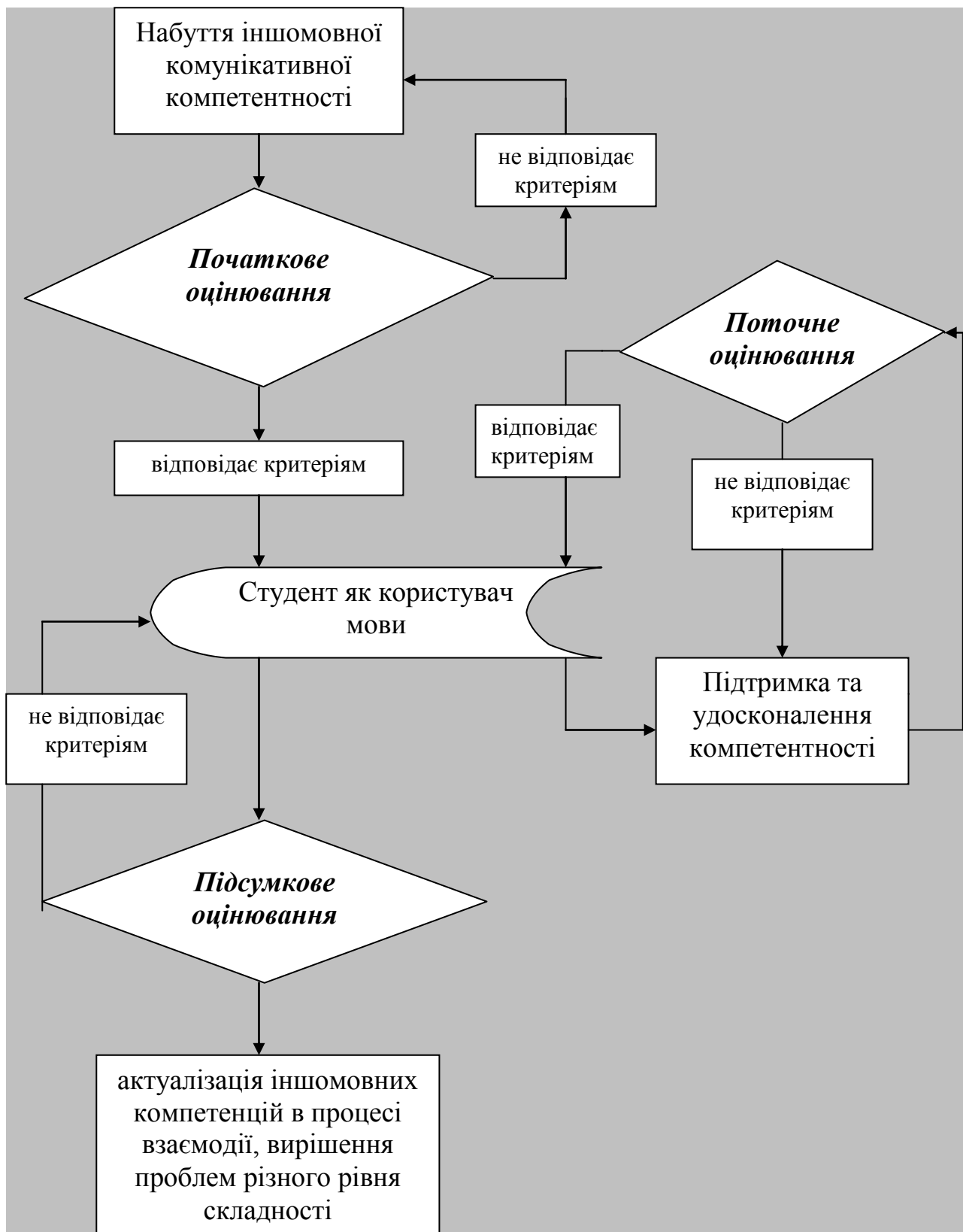

Рис. 2. Взаємозв'язки між стадіями оцінювання

Крок 3 – Вибір відповідного методу оцінювання.

Оцінювання може здійснюватися із застосуванням одного чи декількох методів, представлених низкою варіантів, яких не обов'язково застосовувати у

всіх ситуаціях, оскільки вони можуть різнитися за своєю надійністю. Для забезпечення об'єктивного, узгодженого, справедливого та надійного результату, як правило, треба використовувати поєднання методів. У якості прикладу дивіться таблицю 1, в якій наведено методи, обрані в залежності від цілей застосованого контролю.

Таблиця 1 – Оцінювання

Оцінювання	Цілі	Методи
початкове	контроль рівня сформованості лінгвістичної компетенції студентів-вступників до ВНЗ та її відповідності стандарту	тестування, анкетування, аналіз результатів, само-оцінювання за шкалою RBM
поточне	контроль засвоєння навчального матеріалу з теми, навчальної одиниці	діагностичні завдання: опитування, практичні роботи, тестування, спостереження, бесіда
рубіжне	контроль засвоєння навчального матеріалу інформаційно-тематичного блоку	тестування, анкетування, міні-презентація проекту на стадії засвоєння матеріалу ІТБ
підсумкове	контроль рівня сформованості вмінь, необхідних для виконання навчальних завдань шляхом оцінювання продуктивних вмінь	метод експертних оцінок, презентація навчального продукту (проекту), дискусія

Крок 4 – Проведення оцінювання

На цьому кроці отримані результати навчальних досягнень студентів співвідносять з критеріями, встановленими на кроці 2. Якщо вони не відповідають критеріям, необхідна додаткова підготовка щодо усунення прогалини у навчанні згідно рекомендацій викладача і проведення повторного оцінювання (дивіться рисунок 2).

Отже, наведені теоретичні передумови оцінювання якості процесу навчання іноземної мови надають змогу розробляти та упорядковано здійснювати певні процедури оцінювання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на детальну розробку кількісних і якісних критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів.

Караєва Т.В.

Оценивание качества процесса обучения иностранному языку

В статье изложены теоретические предпосылки оценивания качества процесса обучения иностранному языку; приведены виды контроля в зависимости от этапа обучения; конкретизированы шаги оценивания для каждого вида.

Ключевые слова: оценивание качества, критерии, методы, виды контроля, шаги оценивания.

Karaieva T.V.

Quality Evaluation of Foreign Language Teaching

The theoretical prerequisites for quality evaluation of foreign language teaching as well as types of control depending on the stage of teaching have been given in the article and evaluation steps for each of the type have been specified.

Key words: quality evaluation, criteria, methods, types of control, evaluation steps.

Література

1. Караєва Т.В. Координація дій студентів при створенні проектів в процесі навчання ділової англійської мови / Т.В. Караєва // Вісник Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2011. – 2(2). – С. 65-68.
2. Караєва Т.В. Методика навчання ділової англійської мови з урахуванням рівня автономії студентів економічних спеціальностей: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.02 / Т.В. Караєва; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – Київ, 2010. – 193 с.

3. Караєва Т.В. Кількісна оцінка ефективності методики навчання іноземної мови / Т.В. Караєва // Наука і освіта. Педагогіка і психологія. Випуск 6, 2011. – Одеса: Південний науковий Центр НАПН України, 2011. – С. 106-109.
4. Мартинова Р.Ю. Цілісна загальна дидактична модель змісту навчання іноземних мов: [Монографія] / Р.Ю. Мартинова. – К.: Вища шк., 2004. – 454 с.
5. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics [author-lexicographer Richards J.C. and others].- Longman Group UK: Pearson Education Ltd., 2002. – 606 p.